

Tammisaari

Bromarvin kirkonkylän osayleiskaava- alueen arkeologinen inventointi 2007

Vesa Laulumaa
Museovirasto

Sisällys

Johdanto	2
Työnkulku ja tulokset	2
Kohdekuvaukset	
Näseberget	4
Bromarv vanha kappeli	6
Revbacka (Räffbacka)	9
Pälarv (Pålarff)	11
Bromarv (Bråmarff)	14
Keisarin lähde	17
Kuvaluettelo	19
Karttaliite, kohteet peruskartalla	20
Karttaliite, kaava-alue	21

Määritys 1000 28.4.2018

Johdanto

Arkkitehtitoimisto Kristina Karlsson ja Tammisaaren kaupungin tekninen keskus suunnittelevat uutta osayleiskaavaa Tammisaaren Bromarvin kirkonkylään. Suunnittelijoiden ja Museoviraston välisissä keskusteluissa todettiin, että alueen muinaismuistoseelvitykset ovat vanhoja ja kaava-alueella on syytä tehdä arkeologinen inventointi (kirjeenvaihto dnro 263/303/2007). Tammisaaren kaupunki hyväksyi Museoviraston esittämän tarjouksen ja tutkija Vesa Laulumaa teki maastotyöt 24–26.10.2007. Inventointia täydennettiin vielä 15.4.2008. Syynä oli Tammisaaren museon kautta saatu uusi tieto alueella sijaitsevista historiallisen ajan kohteista.

Työnkulku ja tulokset

Inventoinnissa kirjattiin viisi uutta muinaisjäännökseksi luokiteltavaa kohdetta, kaikki kuuluvat historialliseen aikaan.

Ainoa ennestään tunnettu muinaisjäännöskohde on Näseberget, joka oli kuitenkin muutettava eri muinaisjäännösrhmään, sillä kohteesta ei enää löytynyt 1930-luvulla havaittua röykkiötä vaan siellä on historiallisen ajan kivilouhos.

Inventointia valmisteltiin selvittämällä historiallisen kartta-aineiston pohjalta mahdollisia historiallisen ajan muinaisjäännöskohteita. Topografisia karttoja tutkimalla rajattiin myös alueita, joilla todennäköisimmin voisi sijaita muinaisjäännöksiä. Lisäksi keskusteltiin Tammisaaren museon johtajan Dan Lindholmin sekä tutkija Peter Sjöstrandin kanssa alueen muinaisjäännöksistä.

Inventoinnissa kaava-alue käytiin läpi kattavasti. Kivikautisia asuinpaikkoja etsittiin lähinnä hiekkapohjaisilta 20–30 metrin korkeuskäyrien välissä olevilta alueilta, kuten Stenbrinkenin alueelta. Röykkiöitä etsittiin Näseuddenin ja Revbackan alueilta, joilla olevat kallionpypylät ovat sopivia pronssikautisten röykkiöiden sijaintia ajatellen. Kokonaisuutena katsoen Bromarvin pinnanmuodot ovat jyrkkiä ja se osaltaan varmaan on vaikuttanut siihen, että alueelta ei tunneta esihistoriallisia kohteita. Peltoalueiden tarkastelu jäi vähäiseksi, koska ne olivat lähes kaikki kyntämättä.

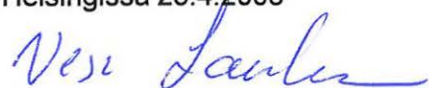
Historiallisen kartta-aineiston pohjalta alueelta tarkastettiin neljä kohdetta. Vuoden 1647 maakirjakartoissa kaava-alueelle sijoittuu kolme kylätonttia sekä Bromarvin vanha kappeli (ks. kohdetiedot). Kylätonteista Revbacka on ilmeisesti melko lailla tuhoutunut, sen sijaan Pálarvin ja Bromarvin tonttien kohdalla on syytä tehdä tarkempia tutkimuksia, jos alueisiin kohdistuu uusia maankäyttösuunnitelmia. Vanhan kappelin paikka ei ole varmuudella tiedossa, mutta karttatiedon perusteella se on kuitenkin jotenkin sijoitettavissa. Kappelin mahdollisella sijaintipaikalla on myös matala kivivalli, joka voi liittyä kappeliin.

Kuninkaan kartastossa on Bromarviin merkitty kirkko nykyiselle paikalleen (Bromarvin vanha kirkko oli rakennettu v. 1753, mutta se paloi vuonna 1979 ja uusi kirkko on vanhan paikalla), näkyvissä ovat myös Bromarvin rusthollin rakennukset. Vanhoissa kartoissa Bromarvin kirkon luo merkitty vetotaival on hävinnyt rakentamisen myötä. Nykyiseen peruskarttaan on merkitty ”Kejsarbrunnen” Djurgårdsfjärdenin länsirannalle.

Paikan historiasta ei saatu tarkempaa tietoa, luultavasti se liittyy jonkin hallitsijan vierailuun.

Bromarvin kirkonkylästä suuri osa on suojelukohteena historiallisesti arvokkaiden kesähuviloiden takia ja Näseberget on luonnonsuojelualueena.

Helsingissä 23.4.2008

Vesa Laulumaa

Tammisaari Näseberget

Mjtunnus	835010090
Mjtyyppi	Raaka-aineen hankintapaikka
Mjtyypin tarkenne	Louhos
Ajoitus	Historiallinen
Kunta	Tammisaari
Kylä	Bromarv
Tila	1:126 Bromarf
Kiinteistötunnus	83550900010126
Peruskartta	2012 07 Bromarf
p	6659 565
i	3277 663
z	10–15
Etäisyystieto	Bromarvin kirkosta 1,1 km länteen
Aiemmat tutkimukset	C.O. Nordman Bromarvin inventointi v. 1936; Juha Laurén Tenholan inventointi v. 1994 ; Henrik Jansson ja Jaakko Latikka inventointi v. 2002 (Merellinen perintömme projekti)
Aiemmat löydöt	-
Inventointilöydöt	-
Kuvat	DG 111:1 ja f. 144350
Sijainti ja maasto	Kohde sijaitsee Bromarvin kylässä, Näseuddenin kärjessä Näsebergetin kalliolla. Kallioalueen eteläpuolella on Bromarvin rustholli, muualta Näseberget rajoittuu Bromarvsfjärdenin lahteen.
Kohteen kuvaus	C.O. Nordman havaitsi Näsebergetin rinteellä, metsässä, v. 1936 kaksi halkaisijaltaan pari metristä matalaa rökkiötä sekä muutamia suorakulmaisia kiveyksiä. Nordmanin mukaan ne olivat jo osittain umpeenkasvaneita. Kyseisiä rökkiöitä ei inventoinnissa havaittu, niitä ei ollut havaittu myöskään v. 1994 ja 2002 inventoinneissa, joten ne on joko hajotettu tai ne ovat kasvaneet umpeen. Nordmanin kuvauksen perusteella vaikuttaisi, että vuonna 1936 havaitut rökkiöt ovat viljelyrökkiöitä ja muut kiveykset rakennusten pohjia. Uutena havaintona on vuosien 1994 ja 2002 inventoinnissa mainittu, että Näsebergetin kallion laella on louhittu kiviä. Louhintajätettä ja kiviä on kasattu noin 10 metriä pitkäksi valliksi. Tästä Nordman ei kertomuksessaan mainitse. Kyseessä on selkeästi historiallisen ajan kivilouhos, joka on gps –paikannettu. On myös mahdollista, että Nordmanin mainitsemat rökkiöt on purettu em. louhintatyöhön ja kivenhankintaa liittyen.

Em. havaintoihin perustuen muinaisjäännösrekisterin merkintä pronssikautisesta hautaröykkiöstä muutettiin historiallisen ajan kivilouhokseksi. On kuitenkin mahdollista, että Normanin havaitsemat röykkiöt tai niiden rippeet ovat vielä olemassa, mutta niiden toteaminen vaatisi kaivaustutkimuksia.

Luokitusehdotus	II
Rauhoitusluokka	II
Lukumäärä	1
Koordinaattiselite	Röykkiö gps paikannettu.
Karttaotteet	2012 07 Bromarv, 1:10000

Näsebergetin kivilouhos kuvattuna pohjoisesta (DG111:1).

Bromarv vanha kappeli

Mjtunnus	1000011447
Mjtyyppi	Kirkkorakenteet
Mjtyypin tarkenne	Kirkonraunio
Ajoitus	Historiallinen
Kunta	Tammisaari
Kylä	Bromarv
Tila	
Kiinteistötunnus	
Peruskartta	2012 07 Bromarf
p	6659796
i	3278686
z	7 m
Etäisyystieto	Bromarvin kirkosta 0,3 km luoteeseen
Aiemmat tutkimukset	Georg Haggrén, Tuuli Heinonen & Elina Terävä: Muinainen Länsi-Uusimaa. Historiallisen ajan teemainventointi 2007. Tammisaaren museo & Helsingin yliopisto
Aiemmat löydöt	-
Inventointilöydöt	-
Kuvat	DG 112:1-2
Sijainti ja maasto	Kohde sijaitsee Bromarvin kylässä, kirkosta 300 metriä luoteeseen. Etelään päin laskevan mäen rinteessä, lähellä pellon laitaa on nähtävissä noin 30 cm korkea ja noin 10 metriä pitkä itä-länsi-suuntainen matala kivivalli.
Kohteen kuvaus	Haggren kirjoittaa inventointikertomuksessaan seuraavasti: <i>"Bromarvin vanha, luultavasti keskiajalta peräisin oleva kappeli on sijainnut noin 200 m pohjoiseen nykyisestä kappelista. Vanha kappeli on merkitty pellon ja meren väliin nimellä Wäster Cappell vuonna 1647 laadittuun karttaan. Nykyiselle paikalleen kappeli on siirretty luultavasti 1660-luvulla. Kartassa vuodelta 1691 kappeli, Rilax Capell, on jo samalla paikalla kuin Bromarvin nykyinen kappeli vuodelta 1753."</i> Vuoden 1647 maakirjakartan mukaan kappeli on sijainnut jotakuinkin samalla kohtaa kuin kivivalli. On kuitenkin huomattava, että muu osa mäen laitaa on rakennettu täyteen, joten jos kappeli on sijainnut muussa kohdassa ovat sen jäljet hävinneet. Inventoinnissa ei kivivallia lukuun ottamatta havaittu mitään kappeliin liittyvää. Mikäli kohteeseen kohdistuu maankäyttösuunnitelmia, on siellä syytä tehdä koekaivaus.
Luokitusehdotus	II

Rauhoitusluokka	II
Lukumäärä	1
Koordinaattiselite	Kohde gps paikannettu.
Karttaotteet	2012 07 Bromarv, 1:10000

Bromarv vanha kappeli. Matala kivivalli kulkee kuvassa näkyvän kojun alla. Kuvattu lännestä. (DG112:1)

Bromarv vanha kappeli. Yleiskuva alueesta, kuvattu lännestä. (DG112:2)

Revbackan maakirjakartta vuodelta 1647 (B1a s. 28). Kartassa näkyy vanha kappeli (Wäster Cappell) sekä Revbackan (Räffbacka) asutus. (Lähde: 1600-luvun maakirjakarttojen verkkopalvelu)

Revbacka (Räffbacka)

Mjtunnus	1000011448
Mjtyyppi	Asuinpaikat
Mjtyypin tarkenne	Kyläpaikat
Ajoitus	Historiallinen
Kunta	Tammisaari
Kylä	Bromarv
Tila	
Kiinteistötunnus	
Peruskartta	2012 07 Bromarf
p	6660440
i	3279020
z	10
Etäisyystieto	Bromarvin kirkosta 1 km pohjoiseen
Aiemmat tutkimukset	-
Aiemmat löydöt	-
Inventointilöydöt	-
Kuvat	DG113:1
Sijainti ja maasto	Kohde sijaitsee Bromarvin kylässä, Revbackan pohjoiseen päin pistävän niemen keskivaiheilla. Niemen länsiosa koostuu kallioisista mäistä, itäosa taas on Revbackavikeniin rajoittuvia savisia peltoja. Alueen halki etelä-pohjois –suunnassa kulkee Revbackantie.
Kohteen kuvaus	1647 maakirjakartan mukaan alueella on yksi talo, joka sijaitsee jotakuinkin nykyisen Revbackan tilan kohdalla. Pihapiirissä ei näkynyt merkkejä vanhasta asutuksesta ja on todennäköistä, että alue on siinä määrin muokattu, että kohde on tuhoutunut.
Rauhoitusluokka	III
Lukumäärä	1
Koordinaattiselite	arvioitu koordinaatti
Karttaotteet	2012 07 Bromarv, 1:10000; maakirjakartta vuodelta 1647 (B1a s. 28), ks. s. 8

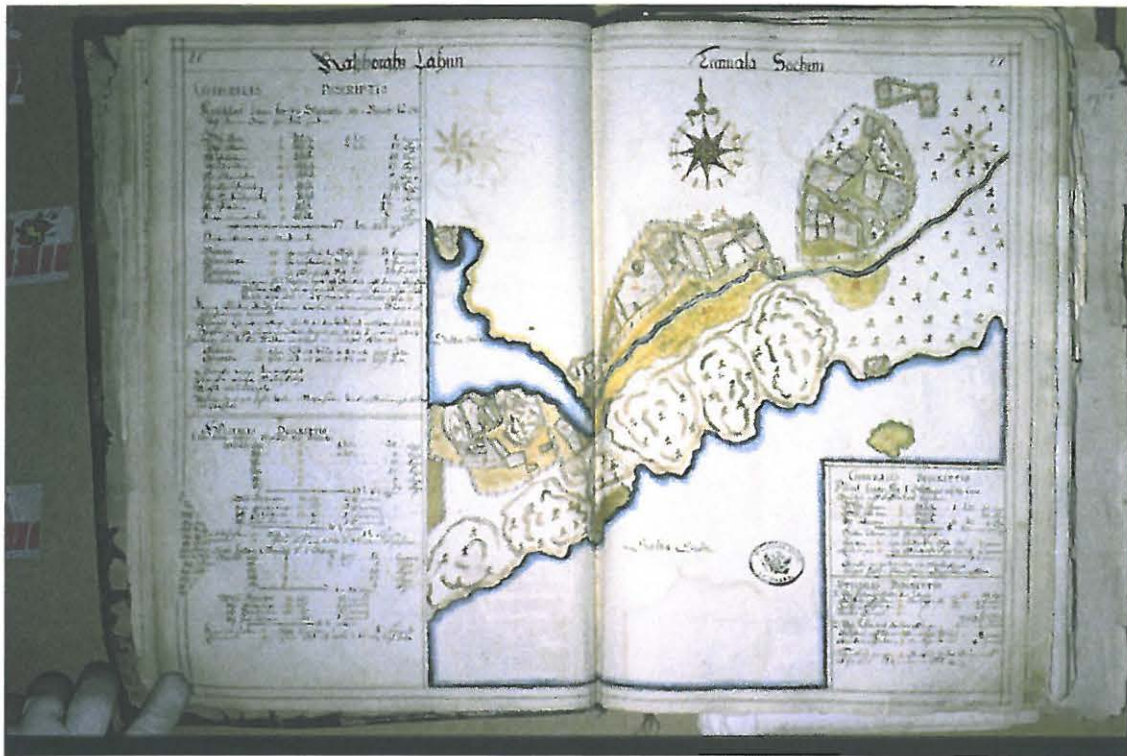
Kuvassa vasemmalla näkyy Revbackan tilan rakennuksia, joiden kohdalla 1600-luvun talo on sijainnut. Kuvattu kaakosta. (DG113:1)

Pålarv (Pålarff)

Mjtunnus	1000011449
Mjtyyppi	Asuinpaikat
Mjtyypin tarkenne	Kylänpaikat
Ajoitus	Historiallinen
Kunta	Tammisaari
Kylä	Bromarv
Tila	
Kiinteistötunnus	
Peruskartta	2012 07 Bromarf
p	6660500
i	3279380
z	6 m
Etäisyystieto	Bromarvin kirkosta 0,8 km koilliseen
Aiemmat tutkimukset	-
Aiemmat löydöt	-
Inventointilöydöt	-
Kuvat	DG114:1
Sijainti ja maasto	Kohde sijaitsee Bromarvin kylässä, noin 200 metriä Revbackavikenin eteläpuolella. Kohde on pellolla ja sen kohdalle tai läheisyyteen on rakennettu uusia omakotitaloja.
Kohteen kuvaus	Vuoden 1647 maakirjakarttaan on merkitty talon paikka, joka sijaitsee nykyisen asutuksen kohdalla tai aivan sen tuntumassa. Pelto oli osittain kynnetty, mutta mitään merkkejä vanhasta asutuksesta ei löytynyt. Todennäköisesti kohde on tuhoutunut rakentamisen ja pellon muokkauksen seurauksena. Kohde olisi hyvä tarkistaa pienellä koekaivauksella, mikäli alueelle kohdistuu uusia maankäyttösuunnitelmia. Mainittakoon, että kohteen ja kaava-alueen koillispuolelle, Kivitokin alueelle on merkitty taloja vuoden 1647 kartassa.
Luokitusehdotus	II
Rauhoitusluokka	II
Lukumäärä	1
Koordinaattiselite	kohteen arvioitu sijainti
Karttaotteet	2012 07 Bromarv, 1:10000

Bromarv Pålarp. Vuoden 1647 maakirjakarttaan merkitty talo on sijainnut jotakuinkin kuvassa vasemmalla näkyvien talojen kohdalla, mahdollisesti hieman niiden eteläpuolella. Kuvattu lounaasta. (DG114:1)

Bromarv Pålav. Maakirjakartta vuodelta 1647 (B1a s. 21). Kartassa näkyy nykyisen Revbackavikenin eteläpuolella sijainnut talo. (Lähde: 1600-luvun maakirjakarttojen verkkopalvelu)

Bromarv (Bråmarff)

Mjtunnus	1000011450
Mjtyyppi	Asuinpaikat
Mjtyypin tarkenne	Kylänpaikat
Ajoitus	Historiallinen
Kunta	Tammisaari
Kylä	Bromarv
Tila	
Kiinteistötunnus	
Peruskartta	2012 07 Bromarf
p	6659200
i	3277960
z	5
Etäisyystieto	Bromarvin kirkosta 0,9 km länsilounaaseen
Aiemmat tutkimukset	-
Aiemmat löydöt	-
Inventointilöydöt	-
Kuvat	DG115:1
Sijainti ja maasto	Kohde sijaitsee Bromarvin kylässä, Kyrkvikenin länsipuolella, Näseuddenilla, välittömästi Bromarvin rusthollin pohjoispuolella. Alue on pääasiassa peltoa, itäosassa rannan tuntumassa on kapea metsävyöhyke.
Kohteen kuvaus	Vuoden 1647 maakirjakarttaan on merkitty talon paikka, joka sijaitsee myöhemmin rakennetun rusthollin pohjoispuolella. Peltoalue oli tarkastusajankohtana kyntämättä, joten pintapoimintaa ei tehty. Alueella ei havaittu merkkejä muinaisjäännöksestä, mutta kohteessa on syytä tehdä koekaivaus mikäli siihen kohdistuu maankäyttösuunnitelmia.
Luokitusehdotus	II
Rauhoitusluokka	II
Lukumäärä	1
Koordinaattiselite	kohteen arvioitu sijainti
Karttaotteet	2012 07 Bromarv, 1:10000

Bromarv (Bråmarff). Rusthollin rakennuksia kuvan oikeassa laidassa. Vuoden 1647 kartaan merkitty talo on ilmeisesti sijainnut rakennuksista pohjoiseen (kuvassa vasemmalle) olevalla alueella. (DG115:1)

Bromarv (Bråmarff). Maakirjakartta vuodelta 1647 (B1a s. 19). Kartassa näkyy nykyisen Revbackavikenin eteläpuolella sijainnut talo. (Lähde: 1600-luvun maakirjakarttojen verkkopalvelu)

Kejsarbrunnen

Mjtunnus	1000011451
Mjtyyppi	Kultti- ja tarinapaikat
Mjtyypin tarkenne	Lähteet
Ajoitus	Historiallinen
Kunta	Tammisaari
Kylä	Bromarv
Tila	
Kiinteistötunnus	
Peruskartta	2012 07 Bromarf
p	6658900
i	3278570
z	0 m
Etäisyystieto	Bromarvin kirkosta 0,6 km etelälounaaseen
Aiemmat tutkimukset	-
Aiemmat löydöt	-
Inventointilöydöt	-
Kuvat	DG116:1
Sijainti ja maasto	Kohde sijaitsee Bromarvin kylässä, Djurgårdsvikenin eteläpuolella, aivan rannassa, jyrkän törmän alapuolella.
Kohteen kuvaus	Peruskarttaan on merkitty ”Kejsarbrunnen”. Kyseessä lienee ns. keisarinlähde, johon yleensä liittyy perimätietona tai historiallisena faktana hallitsijan vierailu tai pysähdys kyseisellä lähteellä. Tarkempia tietoja Kejsarbrunneniin liittyvästä historiasta ei saatu. Lähde on nykyisin varustettu puukannella ja vuorattu betonirenkailla.
Luokitusehdotus	II
Rauhoitusluokka	II
Lukumäärä	1
Koordinaattiselite	kohteen koordinaatit
Karttaotteet	2012 07 Bromarv, 1:10000

Kejsarbrunnen. Lähde on peitetty puukannella, näkyy kuvassa olevien puiden luona. Kuvattu pohjoisesta. (DG116:1)

Kuvaluettelo

Mustavalkonegatiivit

f. 144350 Näsebergetin kivilouhos kuvattuna pohjoisesta.

Digikuvat

Kuvan numero	Aihe	Tiedostonimi
DG111:1	Näsebergetin kivilouhos kuvattuna pohjoisesta.	DG111_1.JPG
DG112:1	Bromarv vanha kappeli. Matala kivivalli kulkee kuvassa näkyvän kojun alla. Kuvattu lännestä.	DG112_1.JPG
DG112:2	Bromarv vanha kappeli. Yleiskuva alueesta, kuvattu lännestä.	DG112_2.JPG
DG113:1	Bromarv, Revbacka. Kuvassa vasemmalla näkyy Revbackan tilan rakennuksia, joiden kohdalla luvun talo on sijainnut. Kuvattu kaakosta.	DG113_1.JPG
DG114:1	Bromarv Pålarp. Vuoden 1647 maakirjakarttaan merkitty talo on sijainnut jotakuinkin kuvassa vasemmalla näkyvien talojen kohdalla, mahdollisesti hieman niiden eteläpuolella. Kuvattu lounaasta.	DG114_1.JPG
DG115:1	Bromarv (Bråmarff). Rusthollin rakennuksia kuvan oikeassa laidassa. Vuoden 1647 kartaan merkitty merkitty talo on ilmeisesti sijainnut rakennuksista pohjoiseen (kuvassa vasemmalle) olevalla alueella.	DG115_1.JPG
DG116:1	Kejsarbrunnen. Lähde on peitetty puukannella, näkyy kuvassa olevien puiden luona. Kuvattu pohjoisesta.	DG116_1.JPG

Peruskarttaote 2012 07 Bromarf, mk 1:20000

Kaava-alueen muinaisjännökset

